

MINISTERSTVO FINANCÍ MÍCHÁ JABLKA S HRUŠKAMI A CHCE DANIT BUDOUCNOST

Představte si, že nastoupíte do práce, dostanete první výplatu, ale zaplatíte daň z příjmu z výplat až do odchodu do důchodu. A to ani nevíte, zda po zkušební době v této práci zůstanete a jaký bude váš příjem v budoucnu. A ani nemáte jistotu, že vám bude celý přeplatek daně za neodpracovanou dobu vrácen, až se rozhodnete podat v práci výpověď. Srovnatelně absurdní je současný návrh ministerstva financí, kterým se má změnit způsob stanovení daňové povinnosti pojišťoven.

Podle současné zákonné úpravy se při výpočtu daňové povinnosti pojišťoven používá tvorba a čerpání účetních technických rezerv. Navrhovaná úprava chce toto změnit a ve výpočtu nahradit účetní hodnoty hodnotami technických rezerv stanovenými dle metodiky Solventnost 2, která však neslouží k měření účetního zisku.

V čem je problém?

Problém má celou řadu technických aspektů. Zásadní je ale fakt, že navrhovaná úprava vede k danění peněz, které pojišťovně vůbec nepatří, často jí ještě nebyly klienty ani zaplacený a často jí ani zaplacený nebudou. Zároveň není zajištěno, že odvedenou daň, o které se časem ukáže, že odvedena být neměla, bude pojišťovna schopna získat zpět.

Stávající účetní technické rezervy zahrnují pouze prostředky na budoucí výplaty škod, nebo jejich částí, na které již klienti žádné další peníze v budoucnu nezaplatí. Dle metodiky Solventnost 2 však musí být do výpočtu technických rezerv zahrnuty i veškeré očekávané budoucí zisky. Navrhovaná úprava by tak vedla k jejich okamžitému jednorázovému zdanění bez ohledu na to, že tyto prostředky pojišťovně dosud nepatří a navíc v době zdanění není známá ani jejich skutečná výše.

Zde nastává rozpor s jednou ze základních účetních zásad, a sice se zásadou opatrnosti, která říká, že závazky ať jisté nebo nejisté se vykazují co nejdříve, zatímco výnosy a aktiva se vykazují, až když jsou jisté, tedy minimálně až v momentě, kdy je známa jejich výše. Tento účetní princip neplatí jen pro pojišťovny ale obecně. Předkládaný návrh by rád zdanil všechny očekávané budoucí zisky dopředu, bez ohledu na to, jestli vůbec nastanou nebo jaká bude jejich skutečná výše.

Důležitým aspektem je i jistá odlišnost technických rezerv životního pojištění a technických rezerv neživotního pojištění.

V životním pojištění, které klientům poskytuje dlouhodobou ochranu a většinou slouží i jako finanční zabezpečení na stáří, se technické rezervy tvoří především proto, aby byl dostatek prostředků na výplatu v případě dožití, a v důsledku rozdílu mezi konstantní výší placeného pojistného a např. rostoucí pravděpodobností úmrtí s rostoucím věkem pojištěného. Odkupné, na jehož vyplacení má klient při výpovědi životního pojištění nárok a které v podstatě odpovídá vytvořené účetní technické rezervě pro danou smlouvu, dokazuje, že se jedná o finanční prostředky, které pouze čekají na výplatu klientovi.

V neživotním pojištění hrají větší roli technické rezervy na pojistné události, které se již staly, ale není jisté kolik, kdy a komu se za ně nakonec vyplatí. Odhady rezerv se upřesňují od nastání pojistné události až do okamžiku poslední výplaty a uzavření škody, což nezřídka trvá i desítky let. Riziko zdanění neexistujícího zisku je tedy i v případě neživotních technických rezerv značné.

Jak v životním, tak neživotním pojištění obsahují technické rezervy prostředky určené k výplatě klientům. Pojišťovny realizují zisk, až když je jasno jakým způsobem se škodní skutečnost vyvinula. To je také chvíle, kdy je na místě zisk pojišťoven danit.

Jak se stanoví výše technických rezerv?

Jako celou řadu dalších pojistně technických výpočtů provádí stanovení technických rezerv, jak účetních, tak pro Solventnost 2, pojistní matematici. Právě pojistní matematici počítají, v jaké výši je potřeba tvořit technické rezervy na budoucí výplaty pojistných událostí tak, aby tyto prostředky stačily na úhradu očekávaných plnění.

Technické rezervy, které pojišťovny vykazují ve svém účetnictví, jsou stanoveny v souladu se zákonem o účetnictví a jejich správná výše je ze zákona každoročně kontrolována nezávislými auditory. Rovněž podléhají kontrole České národní banky, která dohlíží na celý pojistný trh. V souladu se zákonem o účetnictví má být výše technických rezerv v libovolném okamžiku dostatečná do té míry, aby pojišťovna byla schopna dostát svým závazkům, vyplývajícím z pojistných smluv, které lze rozumně předpokládat. A právě slova „rozumně předpokládat“ popisují nemožnost vyčíslit budoucí závazky přesně, tj. nutnost výši závazků odhadovat především za použití pojistněmatematických metod. Vedle technických rezerv musí pojišťovny držet vlastní kapitál v zákonem požadované minimální výši na mimořádné situace, jako byly například povodně v roce 1997 nebo 2002 anebo finanční krize po roce 2008. Tento kapitál tvoří pojišťovny z již zdaněných vlastních prostředků.

Technické rezervy nejsou vlastní prostředky pojišťoven jen tak odložené bokem. Vyjadřují závazek vůči klientům – jen zatím není jasné, kdy a komu je vyplatí jako pojistné plnění a v jaké výši. Úkolem pojistných matematiků je rozsah pojistných událostí odhadovat a dohlížet, aby pojišťovny dávaly stranou dostatek prostředků na výplaty svým klientům. Toto probíhá na základě matematických modelů a vysoce odborných pravidel. Rozhodně ne libovolně, jak tvrdí předkladatelé návrhu. Profese pojistných matematiků má svá etická mezinárodně platná pravidla stanovená na úrovni mezinárodní a evropské společnosti pojistných matematiků jejichž jsou čeští pojistní matematici respektovanými členy.

Dodejme, že obezřetné odhady budoucích závazků požadované zákonem o účetnictví přispívají ke stabilitě pojistného sektoru v České republice. Díky tomu zde, na rozdíl od některých jiných zemí, nedošlo v průběhu posledních desítek let k žádnému významnému problému.

Neuvážený zásah do vyváženého systému

Jak bylo uvedeno výše, metodika Solventnosti 2 pro výpočet technických rezerv slouží ke zcela jiným účelům, než je účetnictví a navazující stanovení daňové povinnosti. Cílem Solventnosti 2 je zajištění kapitálové přiměřenosti pojišťoven, tedy aby byly pojišťovny finančně připravené na široké spektrum nenadálých událostí a měly dostatek prostředků na výplaty pojistných plnění klientům, i když takové události nastanou. Tomuto smyslu Solventnosti 2 je podřízena i její metodika výpočtu technických rezerv. Ze samotného principu však není tento výpočet vhodný k měření účetního zisku, a proto ani pro účely stanovení daňové povinnosti.

Rozdíly mezi metodikami pro určení účetních technických rezerv a technických rezerv pro Solventnost 2 mají původ v odlišném účelu těchto výpočtů. Z tohoto hlediska je poučné si připomenout, že moderní účetní standardy pro účtování o pojistných smlouvách se od Solventnosti 2 liší právě v důsledné alokaci zisku do příslušných účetních období, což není pro Solventnost 2 zásadní otázka.

Navrhovaný způsob zdanění pojišťoven tak považujeme za nesystémový krok. I argumentace Ministerstva financí, že se jedná o znovuzavedení stropu, který byl v devadesátých letech v platnosti, není zcela přesná. Zákon o rezervách pro zjištění základu daně v devadesátých letech totiž zohledňoval námi zmíněnou odlišnost tvorby rezerv v životním a neživotním pojištění. V životním pojištění byly rezervy používané při výpočtu daně shodné s účetními rezervami. V neživotním pojištění byla pak stanovena pro tvorbu technických rezerv hranice, a to ve výši 60 % předepsaného pojistného.

Pro zajímavost ještě uvedme, že současně se zavedením tohoto stropu bylo do zákona o pojišťovnictví doplněno, že pokud pojišťovna vytvořila rezervy nad takovýto strop a díky aplikaci stropu tak odvedla vyšší daň, byla tato daň považována za zálohu na daň z příjmu.

Česká společnost aktuárů, která sdružuje pojistné matematiky v České republice, aby garantovala rozvoj profese a její standardy a zprostředkovala jejich vzdělání a odborný rozvoj, tímto přispívá do diskuse svým odborným stanoviskem, o kterém je připravena v této rovině diskutovat.

ČSpA byla ustavena v roce 1992 jako pokračovatel činnosti Spolku československých pojistných techniků, založeného 27. února 1919. ČSpA představuje dobrovolný svazek aktuárů a jiných odborníků zajímajících se o odvětví pojistné matematiky. Usiluje o další rozvoj této vědy, její popularizaci i o uplatnění oborových vědecko-výzkumných výsledků v praxi. Současně spolupracuje s dalšími, zejména zahraničními, pojistněmatematickými institucemi. Zastupuje české aktuárství v Mezinárodní aktuárské asociaci a v Evropské aktuárské asociaci, jejichž standardy a doporučení uvádí v platnost. Podporuje sdílení odborných informací mezi svými členy a zaručuje se za odbornou způsobilost těch členů ČSpA, jimž vydá příslušné osvědčení.